

Warszawa, 31.05. 2021r.

Sekretarz Stanu

DWOiP-I.053.4.2021

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	11-06-2021
ZAL.	4 (kopie pisma) NR.

↓
Dowolna Pani Pismik,

Pani

Hanna Machińska

Zastępca

Rzecznika Praw Obywatelskich

W odpowiedzi na przekazany, przy piśmie z dnia 5 maja 2021 r. (KMP.574.1.2019.JZ), Raport Przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z rewizytacji przeprowadzonej w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyniu (zwanego dalej: KOZZD, Ośrodkiem), którego celem było sprawdzenie realizacji zaleceń wydanych podczas wizytacji KOZZD przeprowadzonej w dniach 18-20 lutego 2019 r., uprzejmie przedstawiam poniżej stanowisko odnoszące się do zagadnień kierowanych do Ministra Sprawiedliwości.

Zgodnie z obowiązującym prawem Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie podlega wyłącznie Ministrowi Zdrowia, który ponosi w pełni odpowiedzialność za jego funkcjonowanie. Stosownie bowiem do zapisu art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. *o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* (Dz.U. 2014 poz. 24) to minister właściwy do spraw zdrowia jest dla Ośrodka podmiotem tworzącym w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 i 567).

Jednocześnie należy zauważyć, że w/w ustawa była przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, który po rozpoznaniu wniosku Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pytań prawnych Sądu Okręgowego w Lublinie i Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, orzekł wyrokiem z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie K 6/14 o jej zgodności z Konstytucją. Jedynie co do art. 46 ust. 1 ustawy, w zakresie w jakim przewiduje sporządzenie opinii w sprawie niezbędności dalszego pobytu w KOZZD tylko

przez jednego lekarza psychiatrę Trybunał Konstytucyjny orzekł o jego niezgodności z Konstytucją.

Należy pamiętać, że zakwestionowana ustawa została uchwalona jako narzędzie niwelowania negatywnych skutków amnestii z 7 grudnia 1989 r., na mocy której osobom skazanym na karę śmierci ustawodawca zamienił tę karę na karę 25 lat pozbawienia wolności. Przy braku uwzględnienia w ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny kary dożywotniego pozbawienia wolności w okresie od 11 grudnia 1989 r. tj. od daty wejścia w życie ustawy do 30 sierpnia 1998 r. tj. do daty kiedy weszła w życie ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny – wobec szczególnie niebezpiecznych sprawców przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu oraz wolności mogła być orzeczona maksymalnie kara 25 lat pozbawienia wolności.

Jednocześnie Kodeks karny z 1969 r. nie przewidywał w katalogu środków karnych możliwości poddawania takich osób nadzorowi bądź postpenalnej izolacji. Jak czytamy w uzasadnieniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, ustawa z 2013 r. stanowi próbę zrównoważenia kolidujących ze sobą wartości konstytucyjnych: wolności osobistej osób uznanych za stwarzających zagrożenie dla społeczeństwa oraz zdrowia, życia i wolności ich potencjalnych ofiar.

Podstawową przesłanką umieszczenia w Ośrodku są stwierdzone w czasie odbywania kary pozbawienia wolności głębokie, wielokierunkowe zaburzenia osobowości, sprawiające, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej wobec innych osób. Adresatami ustawy są ponadto tylko tacy sprawcy z zaburzeniami osobowości, którzy zostali skazani za przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu zagrożone karą pozbawienia wolności powyżej 10 lat. Trybunał stwierdził, że postpenalna izolacja przewidziana w art. 19 ust. 3 ustawy nie jest środkiem karnym i w żadnym wypadku nie jest ponownym skazaniem. Wykonanie orzeczenia, by zachować zgodność z Konstytucją (zasada zakazu podwójnego karania za to samo *ne bis in idem*) nie może mieć związku z instytucjami prawa karnego, a tym bardziej z instytucjami prawa karnego wykonawczego, czy zaangażowaniem Służby Więziennej jako formacji podlegającej Ministrowi Sprawiedliwości.

Rozwiązania przyjęte w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. są oparte na przepisach postępowania cywilnego. Ustawa dotyczy sprawców, którzy zakończyli odbywanie kary pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych, a z opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologów wynika, że w dalszym ciągu stwarzają powszechne niebezpieczeństwo dla społeczeństwa. Niejednokrotnie są to sprawcy najcięższych przestępstw takich jak zabójstwo,

zgwałcenie, czy podwójne zabójstwo. Popelnienie jednak w przeszłości przestępstwa jest jedynie jedną z kilku przesłanek decydujących o umieszczeniu w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie. Środek ten nie jest stosowany zamiast kary, lecz wyłącznie po jej odbyciu, jako środek czysto zabezpieczający. Popelnienie przestępstwa i odbycie kary pozbawienia wolności nie stanowi przesłanki decydującej o zastosowaniu tego środka wobec danej osoby.

O umieszczeniu w Ośrodku orzeka sąd cywilny – Sąd Okręgowy.

W celu ustalenia, czy osoba, której wniosek dotyczy, wykazuje zaburzenia o których mowa w art. 1 pkt 3 ustawy, w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych, sąd powołuje dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, a w sprawach osób z zaburzeniami osobowości ponadto biegłego psychologa, zaś w sprawach z zaburzeniami preferencji seksualnych – ponadto biegłego lekarza seksuologa lub certyfikowanego psychologa seksuologa. Badanie psychiatryczne może być połączone z obserwacją w zakładzie psychiatrycznym. Sąd z urzędu ustanawia pełnomocnika osoby, której dotyczy wniosek, jeżeli nie ma ona pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, ustanowionym z wyboru.

Nadto sąd orzeka na rozprawie w składzie trzech sędziów zawodowych. Udział prokuratora i pełnomocnika jest obowiązkowy. Od orzeczenia wydanego przez Sąd Okręgowy (sąd pierwszej instancji) przysługuje środek odwoławczy do Sądu Apelacyjnego i tylko w takim trybie orzeczenie wydane przez sąd pierwszej instancji może zostać poddane kontroli w wyniku której zostanie utrzymane w mocy, zmienione bądź uchylone do ponownego rozpoznania.

Jakakolwiek inna próba kwestionowania orzeczeń sądu na podstawie których uczestnicy postępowania przebywają w Ośrodku, jest niedopuszczalna. W świetle art. 178 ust. 1 Konstytucji RP sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Orzeczenia sądu podlegają kontroli jedynie w drodze przewidzianych w ustawie środków zaskarżenia. Nie ma w demokratycznym państwie prawa możliwości ingerowania przez Ministra Sprawiedliwości w treść orzeczenia sądu.

Uprzejmie informuję, że Ośrodek w Gostyninie podlega kontroli przez sędziego Sądu Okręgowego w Płocku (właściwego z uwagi na siedzibę KOZZD), sprawującego nadzór nad Ośrodkiem. Podstawą kontroli stanowi art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. *o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* w zw. z art. 43 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. 1994 Nr 111 poz. 535). Protokół z kontroli przekazywany jest m.in. do wiadomości Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa

Zdrowia, a także do Dyrektora Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie, celem wykonania zawartych w sprawozdaniu zaleceń.

W celu poprawy sprawności postępowania we wszystkich sprawach toczących się w trybie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w szczególności odnośnie toku spraw o ustalenie potrzeby dalszego pobytu uczestników postępowania w KOZZD, wystosowano pismo do Prezesa Sądu Okręgowego w Płocku, a także do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Łodzi celem objęcia tych spraw nadzorem administracyjnym (pismo z dnia 9.02.2021 r. DWOiP-I.071.4.2021).

Prezes Sądu Okręgowego w Płocku wydał w dniu 18 lutego 2021 r. Zarządzenie nr 13/21 w sprawie nadzoru nad sprawnością postępowania w sprawach toczących się w trybie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w którym zobowiązał Przewodniczącą I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Płocku do sprawowania osobistego nadzoru nad sprawnością postępowania w sprawach tej kategorii, w szczególności do nadzoru nad bezwzględny przestrzeganiem § 79 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 5 j *Regulaminu urzędowania sądów powszechnych* i rozpoznawanie spraw wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób poza kolejnością wpływu, w konsekwencji niezwłocznie wyznaczanie terminu rozprawy lub posiedzenia (w przypadku rozprawy w terminie nie dłuższym niż 1 miesiąc od daty wpływu).

Nadto Prezes Sądu Okręgowego w powołanym wyżej Zarządzeniu zobowiązał Przewodniczącą do nadzoru nad terminowością sporządzania opinii przez biegłych w sprawach toczących się w trybie w/w ustawy, zobowiązał sędziów referentów do przedstawiania co miesiąc informacji o ich biegu oraz przygotowania zbiorczej informacji do dnia 10 – tego następnego miesiąca, a także polecenia kierownikowi sekretariatu szczególnego nadzoru nad czynnościami sekretariatu we tych sprawach, mając na uwadze konieczność ich pilnego rozpatrywania.

Pismem z dnia 26 lutego 2021 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Łodzi zapewnił, że wszystkie sprawy toczące się w trybie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. *o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* pozostają pod systematycznym- comiesięcznym nadzorem administracyjnym.

Pragnę ponadto podkreślić, że Ministerstwo Sprawiedliwości od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. monitoruje sprawy sądowe wszczęte na wniosek dyrektora zakładu karnego o uznanie osoby o której mowa w art. 1 pkt 1 ustawy za osobę stwarzającą zagrożenie oraz o zastosowanie przewidzianych w niej środków.

Także kwestie prawidłowości regulacji prawnych, zawartych w przedmiotowej ustawie pozostają w stałym zainteresowaniu Ministerstwa.

We współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Zdrowia w Ministerstwie Sprawiedliwości toczą się obecnie prace legislacyjne nad projektem ustawy o zmianie ustawy o *postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób oraz niektórych innych ustaw*.

Podstawowym celem opracowanego projektu jest ponadto rozbudowanie ustawowych regulacji odnoszących się do spraw mających wpływ na pobyt osób umieszczonych w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym w Gostyninie, tak aby wszelkie rozstrzygnięcia o sytuacji tych osób w Ośrodku znajdowały podstawy w akcie ustawowym. Za konieczne uznano podjęcie działań w celu unormowania praw i obowiązków osób umieszczonych w Ośrodku w przepisach rangi ustawowej.

W zakresie podstawowych praw osób umieszczonych w Ośrodku, do których odnosi się projekt ustawy, należy wskazać: poszanowanie godności osobistej, prywatności, ochrona przed przemocą fizyczną i psychiczną, możliwość osobistego i telefonicznego kontaktu z członkami rodziny i innymi bliskimi osobami oraz z innymi osobami, prowadzenie korespondencji i korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej, dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych poza Ośrodkiem, posiadanie środków pieniężnych i dysponowanie nimi, a także wykonywanie praktyk religijnych i korzystanie z usług religijnych, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z zachowania zasad bezpieczeństwa w Ośrodku oraz skuteczności prowadzonego postępowania terapeutycznego.

Proponowane zmiany dotyczą także określenia procedury postępowania wobec osoby przyjmowanej do Ośrodka, zasad sprawowania kontroli w odniesieniu do osób umieszczonych w Ośrodku, udzielania zezwolenia na czasowy pobyt poza Ośrodkiem, jak również zasad wprowadzania odstępstw w zakresie ustalonego porządku wewnętrznego Ośrodka.

Procedowany projekt ustawy przewiduje rozwiązanie umożliwiającą - w zakresie nieuregulowanym w ustawie - do działalności Ośrodka oraz co do zasad pobytu osoby stwarzającej zagrożenie umieszczonej w Ośrodku - stosowanie przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o *ochronie zdrowia psychicznego*. Powyższe rozwiązanie umożliwi przeniesienie pacjenta bez jego zgody z KOZZD w do szpitala psychiatrycznego lub do domu pomocy społecznej.

W związku z treścią uchwały Sądu Najwyższego z 09 marca 2021 r. w sprawie III CZP 89/09, zgodnie z którą w postępowaniu toczącym się na podstawie *ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* (jedn. tekst. Dz.U. z 2020 r., poz. 1346 ze zm.), przepisy art. 2 ust. 3 tej ustawy w zw. z art. 730 § 1 i art. 755 § 1 k.p.c. nie stanowią podstawy prawnej udzielenia zabezpieczenia przez umieszczenie osoby, której dotyczy to postępowanie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym uprzejmie informuję, że w projekcie w/w ustawy przewiduje się wprowadzenie zmian mających na celu uregulowanie kwestii stosowania zabezpieczenia polegającego na umieszczeniu osoby z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym,

Ponadto projekt ustawy obejmuje regulacje, których celem jest doprecyzowanie przepisów dotyczących udzielania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Projekt ustawy obejmuje swoim zakresem także szczegółowe zasady, okoliczności i procedury przeprowadzania określonego rodzaju kontroli: kontroli pomieszczeń, kontroli przedmiotów, kontroli osobistej oraz kontroli pobieżnej. Ponadto proponowane rozwiązania uwzględniają również prowadzenie nadzoru korespondencji osoby stwarzającej zagrożenie umieszczonej w Ośrodku, wykluczając co do zasady możliwość zapoznawania się z jej treścią. Z powyższego nadzoru wyłączona jest korespondencja z przedstawicielem ustawowym, ustanowionym pełnomocnikiem, Rzecznikiem Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich.

W projekcie zawarto również regulację stanowiącą, że pracownik służby ochrony Ośrodka podczas wykonywania zadań tej służby korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Uwzględniona została zmiana w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, której celem jest doprecyzowanie budzącego wątpliwości interpretacyjne katalogu osób zatrudnionych w innych szpitalach niż szpitale przeznaczone dla osób pozbawionych wolności, które przy wykonywaniu swoich obowiązków mają bezpośredni kontakt z pacjentami umieszczonymi w danym szpitalu na podstawie orzeczenia sądu, uprawnionych do stosowania numerycznych znaków identyfikacyjnych.

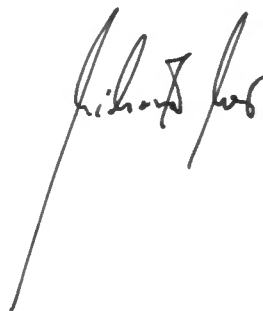
Projekt ustawy obejmuje także zmiany w zakresie art. 56 ust. 2, których celem jest zwiększenie dofinansowania Ośrodka.

Na etapie tworzenia ustawy została przewidziana inwestycja pn. „Budowa docelowego Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym w Gostyninie”. Nowo wybudowany obiekt będzie posiadać pomieszczenia określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym (Dz. U. z 2016 poz. 1480 oraz z 2020 r. poz. 137), tj. sale dla osób umieszczonych w Ośrodku, świetlice, stołówki, pokoje do prowadzenia terapii, pokoje indywidualnych rozmów z osobami umieszczonymi, gabinety zabiegowe oraz pokoje i sanitariaty dla personelu. Wymagania ogólnoprzestrzenne, sanitarne i instalacyjne oraz warunki zabezpieczenia Ośrodka będą zgodne z przepisami przedmiotowego rozporządzenia.

W celu czasowego i szybkiego rozwiązania problemu braku miejsc w KOZZD i co za tym idzie przeludnienia placówki w Gostyninie została podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i opublikowana w Dzienniku Ustaw ustawa z dnia 15 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. Ź. 2021 r, poz. 931).

Ustawa ma także zapewnić dodatkowe środki na potrzeby dotychczasowej, jak i przyszłej siedziby KOZZD.

2 pouników.

Sekretarz Stanu

DWOiP-I.053.4.2021

Pani
Hanna Machińska
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

W odpowiedzi na przekazany, przy piśmie z dnia 5 maja 2021 r. (KMP.574.1.2019.JZ), Raport Przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z rewizytacji przeprowadzonej w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyniu (zwanego dalej: KOZZD, Ośrodkiem), którego celem było sprawdzenie realizacji zaleceń wydanych podczas wizytacji KOZZD przeprowadzonej w dniach 18-20 lutego 2019 r., uprzejmie przedstawiam poniżej stanowisko odnoszące się do zagadnień kierowanych do Ministra Sprawiedliwości.

Zgodnie z obowiązującym prawem Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyniu podlega wyłącznie Ministrowi Zdrowia, który ponosi w pełni odpowiedzialność za jego funkcjonowanie. Stosownie bowiem do zapisu art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. *o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* (Dz.U. 2014 poz. 24) to minister właściwy do spraw zdrowia jest dla Ośrodka podmiotem tworzącym w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 i 567).

Jednocześnie należy zauważyć, że w/w ustawa była przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, który po rozpoznaniu wniosku Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pytań prawnych Sądu Okręgowego w Lublinie i Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, orzekł wyrokiem z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie K 6/14 o jej zgodności z Konstytucją. Jedynie co do art. 46 ust. 1 ustawy, w zakresie w jakim przewiduje sporządzenie opinii w sprawie niezbędności dalszego pobytu w KOZZD tylko

przez jednego lekarza psychiatrę Trybunał Konstytucyjny orzekł o jego niezgodności z Konstytucją.

Należy pamiętać, że zakwestionowana ustawa została uchwalona jako narzędzie niwelowania negatywnych skutków amnestii z 7 grudnia 1989 r., na mocy której osobom skazanym na karę śmierci ustawodawca zamienił tę karę na karę 25 lat pozbawienia wolności. Przy braku uwzględnienia w ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny kary dożywotniego pozbawienia wolności w okresie od 11 grudnia 1989 r. tj. od daty wejścia w życie ustawy do 30 sierpnia 1998 r. tj. do daty kiedy weszła w życie ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny – wobec szczególnie niebezpiecznych sprawców przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu oraz wolności mogła być orzeczona maksymalnie kara 25 lat pozbawienia wolności.

Jednocześnie Kodeks karny z 1969 r. nie przewidywał w katalogu środków karnych możliwości poddawania takich osób nadzorowi bądź postpenalnej izolacji. Jak czytamy w uzasadnieniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, ustawa z 2013 r. stanowi próbę zrównoważenia kolidujących ze sobą wartości konstytucyjnych: wolności osobistej osób uznanych za stwarzających zagrożenie dla społeczeństwa oraz zdrowia, życia i wolności ich potencjalnych ofiar.

Podstawową przesłanką umieszczenia w Ośrodku są stwierdzone w czasie odbywania kary pozbawienia wolności głębokie, wielokierunkowe zaburzenia osobowości, sprawiające, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej wobec innych osób. Adresatami ustawy są ponadto tylko tacy sprawcy z zaburzeniami osobowości, którzy zostali skazani za przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu zagrożone karą pozbawienia wolności powyżej 10 lat. Trybunał stwierdził, że postpenalna izolacja przewidziana w art. 19 ust. 3 ustawy nie jest środkiem karnym i w żadnym wypadku nie jest ponownym skazaniem. Wykonanie orzeczenia, by zachować zgodność z Konstytucją (zasada zakazu podwójnego karania za to samo *ne bis in idem*) nie może mieć związku z instytucjami prawa karnego, a tym bardziej z instytucjami prawa karnego wykonawczego, czy zaangażowaniem Służby Więziennej jako formacji podlegającej Ministrowi Sprawiedliwości.

Rozwiązania przyjęte w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. są oparte na przepisach postępowania cywilnego. Ustawa dotyczy sprawców, którzy zakończyli odbywanie kary pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych, a z opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologów wynika, że w dalszym ciągu stwarzają powszechne niebezpieczeństwo dla społeczeństwa. Niejednokrotnie są to sprawcy najcięższych przestępstw takich jak zabójstwo,

zgwałcenie, czy podwójne zabójstwo. Popelnienie jednak w przeszłości przestępstwa jest jedynie jedną z kilku przesłanek decydujących o umieszczeniu w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie. Środek ten nie jest stosowany zamiast kary, lecz wyłącznie po jej odbyciu, jako środek czysto zabezpieczający. Popelnienie przestępstwa i odbycie kary pozbawienia wolności nie stanowi przesłanki decydującej o zastosowaniu tego środka wobec danej osoby.

O umieszczeniu w Ośrodku orzeka sąd cywilny – Sąd Okręgowy.

W celu ustalenia, czy osoba, której wniosek dotyczy, wykazuje zaburzenia o których mowa w art. 1 pkt 3 ustawy, w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych, sąd powołuje dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, a w sprawach osób z zaburzeniami osobowości ponadto biegłego psychologa, zaś w sprawach z zaburzeniami preferencji seksualnych – ponadto biegłego lekarza seksuologa lub certyfikowanego psychologa seksuologa. Badanie psychiatryczne może być połączone z obserwacją w zakładzie psychiatrycznym. Sąd z urzędu ustanawia pełnomocnika osoby, której dotyczy wniosek, jeżeli nie ma ona pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, ustanowionym z wyboru.

Nadto sąd orzeka na rozprawie w składzie trzech sędziów zawodowych. Udział prokuratora i pełnomocnika jest obowiązkowy. Od orzeczenia wydanego przez Sąd Okręgowy (sąd pierwszej instancji) przysługuje środek odwoławczy do Sądu Apelacyjnego i tylko w takim trybie orzeczenie wydane przez sąd pierwszej instancji może zostać poddane kontroli w wyniku której zostanie utrzymane w mocy, zmienione bądź uchylone do ponownego rozpoznania.

Jakakolwiek inna próba kwestionowania orzeczeń sądu na podstawie których uczestnicy postępowania przebywają w Ośrodku, jest niedopuszczalna. W świetle art. 178 ust. 1 Konstytucji RP sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Orzeczenia sądu podlegają kontroli jedynie w drodze przewidzianych w ustawie środków zaskarżenia. Nie ma w demokratycznym państwie prawa możliwości ingerowania przez Ministra Sprawiedliwości w treść orzeczenia sądu.

Uprzejmie informuję, że Ośrodek w Gostyninie podlega kontroli przez sędziego Sądu Okręgowego w Płocku (właściwego z uwagi na siedzibę KOZZD), sprawującego nadzór nad Ośrodkiem. Podstawą kontroli stanowi art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. *o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* w zw. z art. 43 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. 1994 Nr 111 poz. 535). Protokół z kontroli przekazywany jest m.in. do wiadomości Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa

Zdrowia, a także do Dyrektora Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym w Gostyninie, celem wykonania zawartych w sprawozdaniu zaleceń.

W celu poprawy sprawności postępowania we wszystkich sprawach toczących się w trybie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w szczególności odnośnie toku spraw o ustalenie potrzeby dalszego pobytu uczestników postępowania w KOZZD, wystosowano pismo do Prezesa Sądu Okręgowego w Płocku, a także do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Łodzi celem objęcia tych spraw nadzorem administracyjnym (pismo z dnia 9.02.2021 r. DWOiP-I.071.4.2021).

Prezes Sądu Okręgowego w Płocku wydał w dniu 18 lutego 2021 r. Zarządzenie nr 13/21 w sprawie nadzoru nad sprawnością postępowania w sprawach toczących się w trybie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w którym zobowiązał Przewodniczącą I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Płocku do sprawowania osobistego nadzoru nad sprawnością postępowania w sprawach tej kategorii, w szczególności do nadzoru nad bezwzględny m przestrzeganiem § 79 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 5 j *Regulaminu urzędowania sądów powszechnych* i rozpoznawanie spraw wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób poza kolejnością wpływu, w konsekwencji niezwłocznie wyznaczanie terminu rozprawy lub posiedzenia (w przypadku rozprawy w terminie nie dłuższym niż 1 miesiąc od daty wpływu).

Nadto Prezes Sądu Okręgowego w powołanym wyżej Zarządzeniu zobowiązał Przewodniczącą do nadzoru nad terminowością sporządzania opinii przez biegłych w sprawach toczących się w trybie w/w ustawy, zobowiązał sędziów referentów do przedstawiania co miesiąc informacji o ich biegu oraz przygotowania zbiorczej informacji do dnia 10 – tego następnego miesiąca, a także polecenia kierownikowi sekretariatu szczególnego nadzoru nad czynnościami sekretariatu we tych sprawach, mając na uwadze konieczność ich pilnego rozpatrywania.

Pismem z dnia 26 lutego 2021 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Łodzi zapewnił, że wszystkie sprawy toczące się w trybie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. *o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* pozostają pod systematycznym- comiesięcznym nadzorem administracyjnym.

Pragnę ponadto podkreślić, że Ministerstwo Sprawiedliwości od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. monitoruje sprawy sądowe wszczęte na wniosek dyrektora zakładu karnego o uznanie osoby o której mowa w art. 1 pkt 1 ustawy za osobę stwarzającą zagrożenie oraz o zastosowanie przewidzianych w niej środków.

Także kwestie prawidłowości regulacji prawnych, zawartych w przedmiotowej ustawie pozostają w stałym zainteresowaniu Ministerstwa.

We współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Zdrowia w Ministerstwie Sprawiedliwości toczą się obecnie prace legislacyjne nad projektem ustawy o zmianie ustawy o *postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób oraz niektórych innych ustaw*.

Podstawowym celem opracowanego projektu jest ponadto rozbudowanie ustawowych regulacji odnoszących się do spraw mających wpływ na pobyt osób umieszczonych w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym w Gostyninie, tak aby wszelkie rozstrzygnięcia o sytuacji tych osób w Ośrodku znajdowały podstawy w akcie ustawowym. Za konieczne uznano podjęcie działań w celu unormowania praw i obowiązków osób umieszczonych w Ośrodku w przepisach rangi ustawowej.

W zakresie podstawowych praw osób umieszczonych w Ośrodku, do których odnosi się projekt ustawy, należy wskazać: poszanowanie godności osobistej, prywatności, ochrona przed przemocą fizyczną i psychiczną, możliwość osobistego i telefonicznego kontaktu z członkami rodziny i innymi bliskimi osobami oraz z innymi osobami, prowadzenie korespondencji i korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej, dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych poza Ośrodkiem, posiadanie środków pieniężnych i dysponowanie nimi, a także wykonywanie praktyk religijnych i korzystanie z usług religijnych, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z zachowania zasad bezpieczeństwa w Ośrodku oraz skuteczności prowadzonego postępowania terapeutycznego.

Proponowane zmiany dotyczą także określenia procedury postępowania wobec osoby przyjmowanej do Ośrodka, zasad sprawowania kontroli w odniesieniu do osób umieszczonych w Ośrodku, udzielania zezwolenia na czasowy pobyt poza Ośrodkiem, jak również zasad wprowadzania odstępstw w zakresie ustalonego porządku wewnętrznego Ośrodka.

Procedowany projekt ustawy przewiduje rozwiązanie umożliwiającą - w zakresie nieuregulowanym w ustawie - do działalności Ośrodka oraz co do zasad pobytu osoby stwarzającej zagrożenie umieszczonej w Ośrodku - stosowanie przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego*. Powyższe rozwiązanie umożliwi przeniesienie pacjenta bez jego zgody z KOZZD w do szpitala psychiatrycznego lub do domu pomocy społecznej.

W związku z treścią uchwały Sądu Najwyższego z 09 marca 2021 r. w sprawie III CZP 89/09, zgodnie z którą w postępowaniu toczącym się na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (jedn. tekst. Dz.U. z 2020 r., poz. 1346 ze zm.), przepisy art. 2 ust. 3 tej ustawy w zw. z art. 730 § 1 i art. 755 § 1 k.p.c. nie stanowią podstawy prawnej udzielenia zabezpieczenia przez umieszczenie osoby, której dotyczy to postępowanie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym uprzejmie informuję, że w projekcie w/w ustawy przewiduje się wprowadzenie zmian mających na celu uregulowanie kwestii stosowania zabezpieczenia polegającego na umieszczeniu osoby z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym,

Ponadto projekt ustawy obejmuje regulacje, których celem jest doprecyzowanie przepisów dotyczących udzielania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Projekt ustawy obejmuje swoim zakresem także szczegółowe zasady, okoliczności i procedury przeprowadzania określonego rodzaju kontroli: kontroli pomieszczeń, kontroli przedmiotów, kontroli osobistej oraz kontroli pobieżnej. Ponadto proponowane rozwiązania uwzględniają również prowadzenie nadzoru korespondencji osoby stwarzającej zagrożenie umieszczonej w Ośrodku, wykluczając co do zasady możliwość zapoznawania się z jej treścią. Z powyższego nadzoru wyłączona jest korespondencja z przedstawicielem ustawowym, ustanowionym pełnomocnikiem, Rzecznikiem Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich.

W projekcie zawarto również regulację stanowiącą, że pracownik służby ochrony Ośrodka podczas wykonywania zadań tej służby korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Uwzględniona została zmiana w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, której celem jest doprecyzowanie budzącego wątpliwości interpretacyjne katalogu osób zatrudnionych w innych szpitalach niż szpitale przeznaczone dla osób pozbawionych wolności, które przy wykonywaniu swoich obowiązków mają bezpośredni kontakt z pacjentami umieszczonymi w danym szpitalu na podstawie orzeczenia sądu, uprawnionych do stosowania numerycznych znaków identyfikacyjnych.

Projekt ustawy obejmuje także zmiany w zakresie art. 56 ust. 2, których celem jest zwiększenie dofinansowania Ośrodka.

Na etapie tworzenia ustawy została przewidziana inwestycja pn. „Budowa docelowego Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie”. Nowo wybudowany obiekt będzie posiadać pomieszczenia określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (Dz. U. z 2016 poz. 1480 oraz z 2020 r. poz. 137), tj. sale dla osób umieszczonych w Ośrodku, świetlice, stołówki, pokoje do prowadzenia terapii, pokoje indywidualnych rozmów z osobami umieszczonymi, gabinety zabiegowe oraz pokoje i sanitariaty dla personelu. Wymagania ogólnoprzestrzenne, sanitarne i instalacyjne oraz warunki zabezpieczenia Ośrodka będą zgodne z przepisami przedmiotowego rozporządzenia.

W celu czasowego i szybkiego rozwiązania problemu braku miejsc w KOZZD i co za tym idzie przeludnienia placówki w Gostyninie została podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i opublikowana w Dzienniku Ustaw ustawa z dnia 15 kwietnia 2021 r. *o zmianie ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób* (Dz. U. 2021 r, poz. 931).

Ustawa ma także zapewnić dodatkowe środki na potrzeby dotychczasowej, jak i przyszłej siedziby KOZZD.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Gróś
SEKRETARZ STANU

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Ministerstwo Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa P-33

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 11-06-2021

ZAL. NR.

DWOiP-I.053.4.2021

1306752 2021-06-02 02 POLECONA

1272479

R

(00)359007731074547536

(00)359007731074547536

Poczta Polska

Oplata pobrana _____ zł _____ gr

Hanna Machińska
Z-ca Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa
2021-06-02

2020